

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

**Факультет психології
Кафедра соціальної психології**

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ВІКОВА ТА СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма «Польська мова і література та англійська мова»

Спеціальність **В11 Філологія**

Спеціалізація (за наявності) **В11.033 Слов'янські мови та література (переклад включно), перша - польська**

Галузь знань **В Культура, мистецтво та гуманітарні науки**

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол №1 від “26” серпня 2025р.

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Вікова та соціальна психологія
Викладач (і)	к. пс. н., доц. Сметаняк Владислав Ігорович
E-mail викладача	vladyslav.smetaniak@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	очна
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/course/subscription/through/url/cd34542abb7ac4f7fadd
Консультації	Консультації проводяться згідно з узгодженим графіком на навчальний семестр. Також консультації можливі в день проведення лекцій чи практичних занять, окрім того практикується залучення онлайн ресурсів за попередньою домовленістю.

2. Анотація до навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна "Вікова та соціальна психологія" досліджує складні взаємозв'язки між віком та соціальними чинниками у формуванні та розвитку людської психіки та поведінки. Цей курс надає студентам можливість докладно вивчити, як вік та соціальне середовище впливають на психологічні процеси та взаємодію особистості зі світом.

Знання в цій галузі допомагає краще розуміти себе та інших, сприяє розвитку навичок взаємодії з різними віковими групами та соціальними групами і має велике значення для практичної роботи в психологічній та соціальній сферах. Програма навчальної дисципліни надає студентам можливість розвивати мовну компетентність і стратегії, які їм необхідні для ефективної участі в процесі навчання і в тих ситуаціях професійного спілкування, в яких вони можуть опинитися. У результаті підвищується мобільність та конкурентоспроможність випускників на ринку праці.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни "Вікова та соціальна психологія" є розуміння та аналіз впливу вікових та соціальних факторів на формування та розвиток психологічних особливостей і поведінки індивідів у різних вікових групах та соціальних контекстах. Досягнення цієї мети дозволить краще розуміти та прогнозувати людську поведінку, сприятиме розвитку ефективних психологічних підходів до взаємодії з різними віковими та соціальними групами, а також сприятиме вирішенню практичних завдань у сфері освіти, медицини, соціальної роботи та інших галузях.

Цілі: Вивчення дисципліни допоможе розібратися у психологічних особливостях розвитку людини на різних етапах життя, від дитинства до

старечості. Метою може бути здобуття знань про те, які зміни відбуваються в психіці людини на кожному віковому етапі.

Соціальна психологія допоможе розуміти, як люди взаємодіють у соціальних групах та спільнотах, як формуються стереотипи, уявлення про інших, конфлікти та співпраця в соціумі.

Вивчення курсу має допомогти розвинути навички використання психологічних знань у різних сферах. Спеціалізовані знання в галузі психології допоможуть розвивати навички дослідження, аналізу і критичного мислення. Можливою метою може бути створення дослідницького проекту або участь у вивченні конкретних аспектів психолінгвістики.

Психологічні знання можуть допомогти стати більш компетентним і обізнаним в міжособистісних відносинах, що в свою чергу сприяє покращенню взаєморозуміння та спілкування з іншими людьми.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Загальні компетентності:

ІК Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, фольклористики, перекладу) в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 5. Здатність учитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 8. Здатність працювати в команді та автономно.

ЗК 10. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу

Фахові компетентності:

ФК 11. Здатність до надання консультацій із дотриманням норм літературної мови та культури спілкування

ФК 12. Здатність до організації як усної, так і писемної ділової комунікації

Програмні результати навчання:

ПРН 3. Організувати процес свого навчання й самоосвіти.

ПРН 4. Розуміти фундаментальні принципи буття людини, природи, суспільства.

ПРН 5. Співпрацювати з колегами, представниками інших культур та релігій, прибічниками різних політичних поглядів тощо.

ПРН 18. Мати навички управління комплексними діями або проектами під час розв'язання складних проблем у професійній діяльності в галузі польської, англійської та української філології та нести відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах.

ПРН 20. Дотримуватися правил академічної доброчесності, тобто принципів особистого прикладу, відповідальності, справедливості, академічної свободи, взаємоповаги і взаємодовіри, прозорості, партнерства та взаємодопомоги, компетентності й професіоналізму, законності тощо.

ПРН 22. Володіти методикою проведення навчальних занять з іноземних мов (польської та англійської), застосовувати різноманітні форми, прийоми, методи та технології ефективного навчання іноземних мов (польської та англійської) в закладах загальної середньої та позашкільної освіти.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни	
Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	12
практичні заняття	18
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
3	В11 Філологія	2	норматив

Тематика навчальної дисципліни			
Тема	кількість год.		
	лекції	практичні заняття	сам. роб
Тема 1. Психологія як наука. Галузі психології. Вікова психологія. Поняття про психічний розвиток	2	2	12
Тема 2. Розвиток особистості в дошкільному та молодшому шкільному віці	2	2	8

Тема 3. Розвиток особистості в період підліткового та юнацького віку. Зрілість. Старіння.	2	4	10
Тема 4. Соціальна психологія як галузь знань. Соціальна природа особистості	2	4	10
Тема 5. Психологічні характеристики спілкування. Конфлікти.	2	4	10
Тема 6. Психологічні характеристики соціальних груп	2	4	10
ЗАГ.:	12	18	60

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	<p>Поточний контроль знань здійснюється під час проведення семінарських занять і має на меті перевірку знань студентів з окремих тем навчальної дисципліни та рівня їх підготовленості до виконання конкретних практичних завдань. Загальна максимальна сума балів за курс становить 100 балів, і є сумою балів за виконання практичних завдань, підсумкове тестування, тематичне тестування та бали, отримані під час заліку.</p> <p>Загальні 100 балів включають:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) обсяг балів за практичні заняття – 30 % 2) обсяг балів за самостійну роботу (тестування) – 20 % 3) підсумкова контрольна робота – 50 % <p>Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті за виступ студента. Передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми під час роботи на практичних заняттях та набутих професійних навичок під час виконання практичних завдань.</p> <p>Оцінювання відповідей здобувачів освіти на практичних заняттях відбувається згідно навчального розкладу за 100 бальною шкалою. Максимальна кількість балів, яку здобувач освіти може отримати за виконання завдань на практичних заняттях складає 30 балів</p> <p>Критерії поточного оцінювання:</p> <p>«90-100 балів» – здобувач вищої освіти в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей (в т. ч. у вигляді мультимедійних презентацій), глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу.</p> <p>«70-89 балів» – здобувач вищої освіти достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей (в т. ч. у вигляді мультимедійних презентацій), в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.</p>
---	--

	<p>«50-69 балів» – здобувач вищої освіти в цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей (в т. ч. у вигляді мультимедійних презентацій), але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки.</p> <p>«Менше 50 балів» – здобувач вищої освіти не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності.</p>	
Вимоги до письмових робіт	Протягом вивчення курсу передбачено 2 письмові тестування (максимальна кількість балів – 20) та одне письмове підсумкове тестування на платформі d-learn.pnu.edu.ua (максимальна кількість балів – 50).	
Семінарські (практичні) заняття	Семінарські мають на меті перевірку знань студентів з окремих тем навчальної дисципліни . Максимальна кількість балів за семінарські заняття - 30	
Умови допуску до підсумкового контролю	Допуск до заліку передбачає отримання рейтингової підсумкової оцінки (максимум 50 балів, мінімум 25 балів).	
Підсумковий контроль	<p>Підсумковий контроль відбувається в формі заліку (в тестовій формі)</p> <p>Повторне складання допускається не більше двох разів з кожної дисципліни: один раз викладачеві (талон №2) тестування в системі дистанційного навчання + усне опитування відповідно до програмових вимог, другий – комісії (талон №3) реалізується виключно у тестовій формі з використанням організаційно-технологічних процесів.</p> <p>Якщо студент не склав навчальну дисципліну за талоном 3, дозволяється повторне вивчення навчальної дисципліни впродовж наступного семестру (планується за рахунок власного часу студента і не фінансується з бюджетних коштів).</p> <p>Здобувачі вищої освіти, які одержали під час екзаменаційної сесії більше трьох підсумкових незадовільних оцінок (F, FX) незалежно від виду контролю (екзамен, залік), відраховуються з університету за академічну неуспішність. Здобувачам вищої освіти, які одержали під час екзаменаційної сесії одну-три незадовільні оцінки (F, FX), дозволяється ліквідувати академічну заборгованість у встановлені графіком навчального процесу терміни. Здобувача вищої освіти, який не ліквідував академічну заборгованість у встановлені терміни без поважної причини, відраховують з університету за академічну неуспішність або за його згодою направляють на повторне вивчення навчальної дисципліни, яке регламентується Положенням про порядок повторного вивчення дисциплін (кредитів ECTS) в умовах ECTS.</p>	
Шкала оцінювання для заліку		
Університетськ а	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою

	90-100	A	зараховано
	80-89	B	
	70-79	C	
	60-69	D	
	50-59	E	
	25-49	FX	не зараховано
	0-24	F	

7. Політика навчальної дисципліни

1. Академічна доброчесність: Політика курсу спрямована на створення атмосфери взаємної підтримки і толерантності на заняттях, роботи у групі з дотриманням правил академічної доброчесності. При виконанні завдань не допускається плагіат та списування. Очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається «Положенням про запобігання та виявлення плагіату» у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>

2. Відвідування занять Очікується, що всі студенти відвідують лекції і практичні заняття курсу. Можливість і порядок відпрацювання пропущених здобувачем освіти занять регламентується «Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Карпатського національного університету імені Василя Стефаника». Ознайомитися з положенням можна за посиланням: [Електронний фонд локальних нормативно-правових документів Карпатського національного університету імені Василя Стефаника](#)
У разі виконання завдання здобувачем освіти пізніше встановленого терміну, без попереднього узгодження ситуації з викладачем, оцінка за завдання – «незадовільно», відповідно до «Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів. Ознайомитися із положенням можна за посиланням: [Електронний фонд локальних нормативно-правових документів Карпатського національного університету імені Василя Стефаника](#).

Неформальна освіта. Неформальна освіта зараховується згідно « Положення про порядок зарахування результатів неформальної освіти » у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (наказ ректора №819 від 29.11.2019 р., із внесеними змінами наказом № 80 від 12.02.2021 р.) https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2021/02/neformalna_osvita.pdf.

Додаткові бали до поточного контролю здобувач освіти може отримати, пройшовши навчальний курс у вигляді неформальної освіти з отриманням сертифікату в межах предмету вивчення дисципліни протягом навчального семестру, взявши участь у науковому, освітньому чи прикладному проєкті, який відповідає предмету дисципліни чи підготувавши дайджест (добір уривків з різних джерел на певну тематику, подану в переліку додаткових питань для опрацювання). У форматі дайджестів можна зробити системний аналіз будь-якого теоретичного положення, розкрити різні точки зору на будь-яку проблему, тему, питання та зробити узагальнюючі висновки:

2 бали – нараховується здобувачам освіти, які пройшли навчальний курс у вигляді неформальної освіти з отриманням сертифікату в межах предмету вивчення дисципліни протягом навчального семестру.

2 бали – нараховується здобувачам освіти, які взяли участь у науковому, освітньому чи прикладному проєкті, який відповідає предмету дисципліни.

1 бал – нараховується здобувачам освіти, які підготували дайджест на певну тематику в межах вивчення дисципліни.

Також за рішенням кафедри здобувачам освіти, які брали участь у науково-дослідній роботі (роботі конференцій, студентських наукових гуртків та проблемних груп, підготовці публікацій), а також були учасниками олімпіад, конкурсів, можуть присуджуватися додаткові бали «Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності

студентів». Ознайомитися із положенням можна за посиланням: [Електронний фонд локальних нормативно-правових документів Карпатського національного університету імені Василя Стефаника](#)

8. Рекомендована література

Основна

1. Ануфрієва Н.М., Зелінська Т.М., Єрмакова Н.О. Соціальна психологія: Навч.-метод. Посібник. Київ: Каравела, 2011. 296 с.
2. Вікова та педагогічна психологія. За ред. Скрипченка О.В. Київ: Просвіта, 2001.
3. Зелінська Т.М., Михайлова І.В., Демерс А.Е. Практикум із соціальної психології: Навч. посібн. Київ: Каравела, 2012. 232 с.
4. Сергеєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасека О.В. Вікова психологія. Навч. посіб. Київ: «Центр учбової літератури», 2012. 346 с.
5. Основи соціальної психології : підручник для закладів вищої освіти / П. П. Горностай, М. М. Слюсаревський, В. О. Татенко, Т. М. Титаренко, Н. В. Хазратова та ін. ; за ред. М. М. Слюсаревського. – Київ : Талком, 2018. – 580 с.
6. Соціальна психологія : навч. посіб. для здобувачів ступеня бакалавра / Н. Ю. Волянюк, Г. В. Ложкін, О. В. Винославська, І. О. Блохіна, М. О. Кононець, О. В. Москаленко, О. І. Боковець, Б. В. Андрійцев ; КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 254 с.
7. Ушакова І.М. Вікова психологія: курс лекцій / І.М. Ушакова. – Х.: НУЦЗУ, 2016. –123 с.

Додаткові

1. Гапон Н. П. Соціальна психологія: навчальний посібник. Львів: Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. 368 с.
2. Коваленко А.Б., Корнєв М.Н. Соціальна психологія. Київ: Либідь, 2008. 301 с.
3. Москаленко В.В. Соціальна психологія. Київ: Центр навчальної літератури, 2005. 624 с.
4. Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія: Навчальний посібник. Київ: Академвидав, 2005. 448 с.
5. Савчин М.В., Василенко Л.П. Вікова психологія: Навчальний посібник. Київ: Академвидав, 2005. 360 с.
6. Сметаняк В.І. Тягур Т.В. Психологічні аспекти ефективного педагогічного спілкування «Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)»: журнал. 2022. № 13(18) 2022. С. 682-692

Викладач Сметаняк В.І., доцент кафедри соціальної психології